

Babicz, Józef

Austriackie źródła do historii nauk o ziemi w Polsce

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 9/3-4, 459-460

1964

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KONFERENCJA MOŁDAWSKICH HISTORYKÓW NAUKI I TECHNIKI

Pierwsza naukowa konferencja mołdawskich historyków nauki i techniki odbyła się w maju 1962 r. w Kiszyniowie. Była ona poświęcona rozwojowi historii nauk biologicznych i chemicznych oraz omówieniu działalności takich uczonych, jak A. Werner i L. W. Piszczewski.

I. S.

O DWÓCH DYSERTACJACH W AKADEMII NAUK USRR

W roku 1962 stopień kandydata nauk technicznych w Akademii Nauk USRR otrzymał B. P. Suchow za pracę z zakresu historii elektrotechniki, stopień zaś doktora nauk fizyko-matematycznych — A. T. Grigorian za pracę z zakresu historii mechaniki.

I. S.

ROZWÓJ HISTORII PRZYRODOZNAWSTWA I TECHNIKI NA UKRAINIE

Ażeby zapewnić dalszy rozwój i jak najwyższy naukowy poziom prac z zakresu historii przyrodoznawstwa i techniki na Ukrainie, Prezydium Akademii Nauk USRR podjęło decyzję utworzenia przy Instytucie Historii wyodrębnionego Zakładu Historii Techniki i Przyrodoznawstwa^a, z którym strukturalnie są związane: Dział Historii Techniki Instytutu Energetyki Ciepłej i Dział Historii Matematyki Instytutu Matematyki.

W roku 1963 nowo utworzony zakład przystąpił do prac wstępnych nad *Historią Akademii Nauk USRR* (ok. 50 arkuszy) oraz do opracowywania tematu *Historia technicznego rozwoju Donieckiego Zagłębia Węglowego*.

I. S.

Austria

AUSTRIACKIE ŹRÓDŁA DO HISTORII NAUK O ZIEMI W POLSCE *

Najbogatsze, a zarazem najbardziej zwarte austriackie źródła do historii nauk o Ziemi w Polsce, dotyczą działalności katedr geograficznych i geologicznych na uniwersytetach we Lwowie i Krakowie w XIX i XX w. oraz rozwoju w tym okresie kartografii obszaru Galicji.

Materiały źródłowe do historii geografii i geologii na uniwersytetach galicyjskich są w posiadaniu Allgemeines Verwaltungsarchiv¹, w dziale zbiorów byłego Ministerstwa Oświaty. Są to przede wszystkim akta personalne profesorów, m.in. Wincentego Pola, Franciszka Czernego-Schwarzenberga, Władysława Szajnochy, An-

^a Por. w niniejszym numerze „Kwartalnika“ artykuł A. T. Grigorianiana *Z osiągnięć i zadań historii nauki i techniki w ZSRR*.

* Informacje zostały zebrane w czasie pobytu na stypendium w Wiedniu w okresie 9 I — 9 III br.

¹ Wchodzi ono w skład Staatsarchiv, wszystkie archiwa w Austrii zostały upaństwowione.

toniego Rehmana, Karola Benoniego, Rudolfa Zubera, Józefa Siemiradzkiego. Nie mogą być one jedynym materiałem do oceny rozwoju wspomnianych dyscyplin w uczelniach galicyjskich, stanowią jednak dla niej ważną podstawę, tym bardziej, że oświetlają nie tylko sylwetki uczonych, ale także ówczesne warunki i stosunki polityczne (np. sprawa kontaktów między Polem i Goslarem).

Do dziejów kartografii obszaru Galicji znakomita większość materiałów źródłowych znajduje się właśnie w Wiedniu. Kriegsarchiv² posiada materiały najwcześniejszej austriackiej, tzw. cywilnej triangulacji tego obszaru (Liesganiga), wykonanej bezpośrednio po pierwszym rozbiórce, pierwszej wojskowej, tzw. józeffińskiej, triangulacji z lat 1775—1783 (płka Miega) oraz triangulacji obszaru zajętego w trzecim rozbiórce Polski, przeprowadzonej pod kierunkiem barona Metzburga w latach 1796—1799 i majora Heldensfelda w latach 1801—1804. Bezczenną wartość mają w tym archiwum nie tylko rękopiśmienne, nigdy nie publikowane mapy, sporządzone w wyniku tych triangulacji, ale także bogate materiały opisowe, statystyczne zebrane w związku z nimi i stanowiące pierwszorzędnej wagi źródła do historii gospodarczej i politycznej tego obszaru.

Dawny (Wojskowy Instytut Geograficzny, obecnie Bundesamt für Eich- und Vermessungswesen, jest w posiadaniu materiałów do następnej triangulacji, tzw. franciszkańskiej, prowadzonej od 1806 r., materiałów do zdjęcia katastralnego sporządzonego od 1817 r. i zdjęcia, tzw. franciszko-józefińskiego, wykonanego po 1869 r. Zasadnicze znaczenie posiadają tu sprawozdania oraz opisy i obliczenia.

Ze względu na potrzebę korzystania z wymienionych materiałów przez szersze grono historyków, nieodzowne staje się sprowadzenie fotokopii lub mikrofilmów tych materiałów do kraju, co już zaczęto realizować.

Józef Babicz

Wielka Brytania

100-LECIE DE FERRANTIEGO W LONDYŃSKIM MUZEUM NAUKI

W kwietniu br. otwarto w londyńskim Science Museum wystawę poświęconą stuleciu urodzin jednego z twórców współczesnej elektrotechniki Sebastiana Ziani de Ferrantiego (1864—1930).

Ferranti przyczynił się w istotny sposób do udoskonalenia prądnic i transformatorów, ale najbardziej znanym jego dziełem była zbudowana w latach 1889—1891 elektrownia w Deptford oraz sieć elektryczna rozprowadzająca wytworzony tam prąd po Londynie. Główna linia doprowadzająca prąd zmienny do podstacji w Londynie pracowała pod napięciem 10 kV, czterokrotnie większym niż stosowane poprzednio. Elektrownia była planowana na moc 120 tys. KM, obliczoną dla obsługi całego Londynu, po pierwszym zaś etapie budowy dawała prąd o mocy 10 tys. KM.

Wystawa pokazuje też mniej znane wynalazki Ferrantiego w innych dziedzinach.

E. O.

² Jak wyżej.